

Я. ГАНІТКЕВИЧ

УКРАЇНСЬКИЙ МЕДИЧНИЙ КАЛЕНДАР НА 2013 РІК. – КИЇВ, 2012. – 68 С.

У вивченні історії медицини є певні особливості. Частіше всього науковці досліджують життєвий шлях та певні здобутки окремих відомих вчених. Систематизованих праць з історії медицини на даний час на теренах України зустрічається дуже мало, у тому числі і сучасних календарів медицини. Раніше опубліковані, в радянські часи, календарі потребують значного доопрацювання, тому що в них замовчувалися численні дані про події медицини на українських землях, про українців-медиків.

Підготовлений календар містить розширені відомості з історії медицини на землях України, про лікарів-українців і лікарів інших національностей на Волині, в Галичині, Закарпатті, Буковині. Наведено біографічні дані та згадано понад 180 лікарів.

«Український медичний календар на 2013 рік» складається із двох розділів.

У першій частині наведені в хронологічному порядку знаменні ювілейні дати з 18 по 20 століття з використанням проміжків часу в 5 років. Тут згадуються визначні особистості, які справили значний вплив на організацію лікарської праці та становлення медицини в Україні у 19–20 столітті, вивчення її історії (В. Плющ, Є. Озаркевич). Описується розвиток медичної освіти в Галичині за часів Австро-Угорської імперії (відкриття Медичної школи у Львові) та Наддніпрянській Україні (відкриття Київського імператорського університету Св. Володимира, створення Київського хірургічного товариства). Не оминув автор своєю увагою і основні дати щодо розвитку мережі лікарень «для лікування людей різного стану», клінічних кафедр, клінік, відкриття курортів (зокрема курорту «Моршин» за участі Краківського бальнеологічного товариства).

Велика увага приділяється відомим вченим, науковцям, лікарям, які зробили значний внесок у розвиток медицини краю не лише в Україні, але й за її межами. Так, у 1798 році у Петербурзі створено Медико-хірургічну академію, в якій українські вчені-медики відігравали одну з перших ролей – із восьми заснованих кафедр українці посідали в ній п'ять. Першим професором кафедри анатомії та фізіології був видатний український вчений-медик Никон Карпинський, професором хірургії – видатний український хірург, вихователь великої кількості хірургів, член Державної Медичної Колегії Яків Саполович; професором патології та терапії – Григорій Базилевич, який довгий час вивчав медицину за кордоном; професором ботаніки – видатний український ботанік та фармаколог, почесний член Державної Медичної Колегії Григорій Соболевський; акушерство та судову

медицину викладав Григорій Сухарев. Вони передали свої кафедри своїм учням, теж українським вченим – Петру Загорському, Івану Сміловському, Тимофію Сміловському та Петру Логінову.

Автор наводить біографічні дані видатних особистостей, які працювали у різних галузях медицини – анатомії, біології, патогістології (О. Івакін, Й. Гільденбранд, В. Ліндемман, О. Шумлянський), мікробіології (З. Ваксман, С. Дяченко), бактеріології (Р. Вейгль, С. Коршун, Д. Заболотний), фізіології (П. Серков, О. Макаренко), фтизіатрії (А. Собкевич), офтальмології (Н. Пучківська), хірургії (О. Богаєвський, К. Двужильна, М. Амосов, О. Арутюнов, О. Богаєвський, Є. Черняхівський), військової медицини (Я. Чаруківський). Також автор не оминув своєю увагою і лікарів – учасників визвольних змагань УНР (А. Бурачинський, М. Кудрицький).

Друга частина праці присвячена опису визначних персоналій та подій на території України з 10 до початку 20 століття. Тут згадуються основні події, які відіграли значну роль у розвитку охорони здоров'я: становлення монастирської медицини, перші медичні праці, цехи цирульників, шпиталі козаків Запорізької Січі, розвиток медичної освіти та науки, епідемії важких захворювань та боротьбу з ними.

Цінним у даній праці є підхід до обмеження календаря останнім періодом, тому що потрібен ще певний час для детального осмислення істориками подій 20-го століття і вироблення ними об'єктивної оцінки усіх реалій минулого століття. Слід сказати, що в 2004 році О. Голяченко і Я. Ганіткевич видали перший український підручник з історії медицини, в якому вони вперше виокремили роль українських вчених в історії медицини. У числі рецензентів підручника та спеціально створеної з цією метою програми були Президент Всеукраїнської Академії наук А.М. Сердюк, акад. Л. Пиріг та багато інших видатних вчених України. На жаль, цей підручник не включили в перелік обов'язкових, і замість нього перевидали підручник С.А. Верхратського. Безсумнівно, рецензована книга відповідає європейським зразкам до видання подібних матеріалів. Майбутнє за такими книжками.

Книга Я. Ганіткевича «Український медичний календар на 2013 рік» містить у собі багато цінних даних для істориків медицини, лікарів, студентів, що дозволить систематизувати знання в даній галузі та покращити процес вивчення історії медицини рідного краю.

К.мед.н., доц. Н.О. Теренда (Тернопіль)